

*Мариновська О. Я.,
доктор педагогічних наук, завідувач кафедри менеджменту та освітніх
інновацій, професор Івано-Франківського обласного інституту післядипломної
педагогічної освіти*

**“ВІРТУАЛЬНА КАФЕДРА ПЕДАГОГА-НОВАТОРА”
ЯК СКЛАДОВА МІЖВУЗІВСЬКОГО ІНТЕРНЕТ-ПОРТАЛУ
“INTERBRAMA”**

У статті розкрито досвід розроблення та впровадження технології організації самостійної роботи педагогічних працівників “Віртуальна кафедра педагога-новатора” у структурі міжвузівського інтернет-порталу “INTERBRAMA”, що забезпечує реалізацію ідей інформатизації освіти й формування єдиного інноваційного освітнього простору задля неперервного професійного розвитку педагогів.

Ключові слова: технологія, самостійна робота, інтерсуб’єктність, неперервний професійний розвиток педагогів.

В статье раскрыт опыт разработки и внедрения технологии организации самостоятельной деятельности педагогических работников “Виртуальная кафедра педагога-новатора” в структуре межвузовского интернет-портала “INTERBRAMA”, что обеспечивает реализацию идей информатизации образования и формирования единого инновационного образовательного пространства с целью непрерывного профессионального развития педагогов.

Ключевые слова: технология, самостоятельная работа, интересубъектность, непрерывное профессиональное развитие педагогов.

Актуальність та постановка проблеми. В умовах модернізації освітньої галузі актуалізується проблема неперервного професійного розвитку педагога. Її вирішення бачимо в інтеграції педагогічних інновацій освіти дорослих та інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують реалізацію ідей інформатизації освіти й формування єдиного інноваційного освітнього простору, виступають передумовою підвищення якості освітніх послуг та якості загальної середньої освіти учнів.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз наукової літератури засвідчив наявність широкого кола досліджень, у яких розкрито питання науково-методичного супроводу інноваційної діяльності у системі післядипломної педагогічної освіти (Н. Василенко, О. Мариновська, В. Сидоренко, Т. Сорочан та ін.), застосування технологій відкритої освіти та дистанційного навчання, упровадження інформаційно-комунікаційних технологій та їх роль у процесах модернізації освіти (В. Агеев, Л. Васильченко, Ю. Дорошенко, В. Кухаренко, І. Лапшина, В. Мадзігон, Н. Морзе, В. Олійник, В. Шевченко, О. Стрижак, О. Співаковський, О. Спірін та ін.). Однак питання інтеграції педагогічних інновацій освіти дорослих та інформаційно-комунікаційних технологій, що забезпечують ефективність науково-методичного супроводу здійснення інноваційної діяльності, реалізації ідей інформатизації освіти й формування єдиного інноваційного освітнього простору залишаються недостатньо розробленими.

Мета статті – розкрити досвід розроблення та практичного використання технології “Віртуальна кафедри педагога-новатора” у структурі міжвузівського інтернет-порталу “INTERBRAMA”.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ідея створення “Віртуальної кафедри педагога-новатора” виникла ще в 2011 році. Тоді ми писали, що *“змінюються моделі здобування нових знань у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників. Вони орієнтовані на формування у слухача вміння вчитися, що виступає смисловим концептом практичної реалізації ідеї неперервної освіти.* Тому питання організації самостійної роботи слухачів є актуальним. Це обумовлено значною кількістю годин, що їх відведено на таку форму організації навчального процесу відповідно до плану курсів підвищення кваліфікації педагогічних працівників – 72 год. (33 %) або 144 год. (67 %). Як показує практика, самостійній роботі педагогів приділяється значно менше уваги з боку керівника курсової групи та наукового консультанта” [4, с. 131]. При організації очної, очно-заочної, перманентної, поетапної, бінарної та інших форм навчання у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників

порушена проблема потребує нагального вирішення. Таким чином на сайті Івано-Франківського ОППО вперше було створено “Віртуальну кафедру педагога-новатора”.

Апробація розробленої технології організації самостійної роботи в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників відбулася на Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції “Розвиток післядипломної педагогічної освіти у сучасному суспільстві: експериментально-дослідницька діяльність” (Київ, ДВНЗ “Університет менеджменту освіти” – Львів, ОППО, 24–25 травня 2012 року), а матеріали видрукувано у науковому збірнику[4]. Ми писали, що “запропонована модель технології організації самостійної роботи слухачів може бути основою для розроблення модифікаційних варіантів її практичної реалізації з урахуванням специфіки конкретної форми навчання, особливостей підвищення кваліфікації педагогічних працівників у регіоні та напрацьованого досвіду роботи” [4, с. 131]. Але за умови коректності цитування і покликання на першоджерело. Однак тепер [4; 5] змушені доводити своє авторство, цитуючи власні наукові праці.

У співпраці з колегами (Лапшина І. С., кандидат педагогічних наук, доцент) у 2014 році було розвинуто ідею створення єдиного інноваційного освітнього простору, а саме: реалізовано спільний міжвузівський проект “INTERBRAMA” (рис. 1), започаткований КЗ “Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти” ЗОР та Івано-Франківським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти.

Розкрито теоретико-методологічний, технологічний та практичний концепти інновації – інтернет-порталу “INTERBRAMA”, цільове призначення якого полягає у забезпеченні науково-методичного супроводу здійснення інноваційної діяльності педагогічними працівниками у системі післядипломної освіти [5; 6]. Одним із структурних компонентів інтернет-порталу стала “Віртуальна кафедра педагога-новатора”.

Рисунок 1 – Інтернет-портал “INTERBRAMA” (<http://www.interbrama.in.ua/>)

Цільове призначення структурних компонентів інтернет-порталу (див. рис. 1): *адмін-ЦЕНТР* – інформування про адміністратора, модератора та контент-менеджера сайту; *експрес-ДІАГНОСТУВАННЯ* – on-line діагностування користувачів інформаційних ресурсів; *акме-МАЙСТЕРНІ* – дистанційне навчання (курси “Педагогічна інноватика”, “Менеджмент інновацій” та ін.); *віртуальна КАФЕДРА менеджменту* – організація самостійної роботи з інноваційного менеджменту в системі підвищення кваліфікації керівників закладів освіти; *віртуальна КАФЕДРА педагога-новатора* – організація самостійної роботи з педагогічної інноватики в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників; *віртуальна ЛАБОРАТОРІЯ інноваційного досвіду* – обмін інноваційним досвідом: дослідно-експериментальна, інноваційна діяльність тощо; *он-line БІБЛІОТЕКА* – створення інформаційного середовища: on-line журнали, книги та інше; *відео-ЛЕКТОРІЙ та мультимедіа-ПРЕЗЕНТАЦІЇ* – самопрезентація результатів

наукових досліджень та розробок провідними вченими, педагогами-новаторами; *ЕКСПРЕС-інформ* – оперативне інформування про проведення міжнародних, всеукраїнських та міжрегіональних конференцій; *КОНФЕРЕНЦ-зала* – проведення інтернет-конференцій, ве-бінарів різного рівня тощо; *ФОРУМ* – спілкування, інтерактивний обмін думками з визначеної проблеми; *РЕЛАКС*: запрошення переглянути слайд-шоу, щоб релаксувати після напруженої роботи; *ІМІДЖМЕЙКЕР* – фотогалерея провідних учених, педагогів-новаторів, які надали свої інформаційні ресурси для інтернет-порталу.

“ВІРТУАЛЬНА КАФЕДРА ПЕДАГОГА-НОВАТОРА”

ЦІЛЬОВЕ ПРИЗНАЧЕННЯ – організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності педагогів щодо формування їх готовності до впровадження педагогічних інновацій.

КОНЦЕПТУАЛЬНА ІДЕЯ – залучення вчителів до самостійної роботи у віртуальному середовищі кафедри педагога-новатора створює необхідні передумови для самоменеджменту інновацій як засобу формування їх готовності до інноваційної діяльності.

ТЕХНОЛОГІЧНА ЛОГІКА (рис. 2). Науково-методичний супровід самостійної роботи педагогів щодо формування їх готовності до впровадження педагогічних інновацій доцільно здійснювати у форматі “Віртуальної кафедри педагога-новатора” відповідно до логіки інтерсуб’єктного навчання.

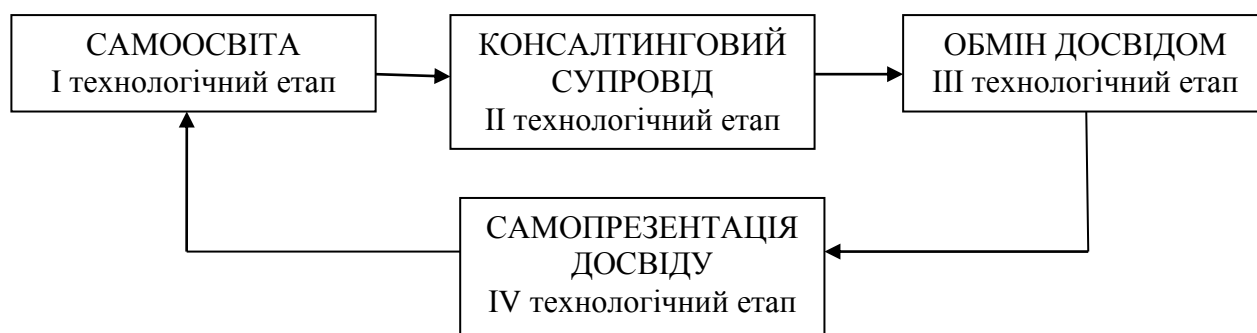

Рисунок 2 – “Віртуальна кафедра педагога-новатора” (<http://www.ippo.if.ua/index.php/2012-10-23-11-51-07>)

I технологічний етап. “Самоосвіта”

Цільове призначення – самостійне опрацювання педагогами комплексу навчально-методичних матеріалів з педагогічної інноватики.

Очікуваний результат – систематизувати знання про педагогічні інновації, сформувані вміння і навички їх практичного застосування.

Контент модуля: нормативні документи (Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності та ін.); теоретичні матеріали про педагогічні інновації, зокрема, про технології, методики навчання, виховання, управління; рекомендована література.<http://www.ipro.if.ua/index.php/2012-10-23-11-51-07/82-uncategorised/735-111>.

II технологічний етап. “Консалтинговий супровід”

Цільове призначення – консалтинговий супровід самостійної роботи педагогів.

Очікуваний результат – надавати консультативну допомогу педагогам на етапах технологізації та персоналізації досвіду апробації, адаптації та впровадження педагогічної інновації.

Контент модуля: теоретичні матеріали щодо організації самопідготовки педагогів до впровадження педагогічних інновацій, зокрема, технологія проектно-впроваджувальної діяльності (науково-методичні проекти впровадження інновацій), професійний (технологічний, тематичний та ін.) портфоліо педагога, технологія організації самостійної роботи (за Колбом), питання для самоконтролю, діагностичний інструментарій та ін.; графік консультацій кафедр (лабораторій) інституту післядипломної педагогічної освіти (на замовлення); консультації (E-mail, телефон та ін.) тощо.

III технологічний етап. “Обмін досвідом”

Цільове призначення – віртуальний проблемно зорієнтований діалог (полілог) суб’єктів навчально-пізнавальної діяльності.

Очікуваний результат – організувати інтерактивний обмін досвідом інноваційної діяльності, інтерсуб’єктивний за суттю, засобами інформаційно-комунікаційних технологій.

Контент модуля: практичні матеріали з досвіду застосування педагогічних інновацій (методичні розробки технологічних уроків (виховних заходів), статті з описом кращого педагогічного досвіду інноваційної діяльності, дидактичні матеріали до навчальних занять та ін.); організація інтернет-форуму з порушеної проблеми.

IV технологічний етап. “Самопрезентація досвіду”

Цільове призначення – самопрезентація досвіду інноваційної діяльності педагогів на обласних, районних (міських), шкільних методичних заходах (форум педагогічних інновацій, семінари тощо), через друк кращих матеріалів у фахових виданнях.

Очікуваний результат – створити умови для розвитку здатності педагога до інтерсуб’єктного навчання, формування ціннісно-сміслових орієнтацій та набуття досвіду самореалізації засобами інноваційної діяльності.

Контент модуля: методичні рекомендації до обласного Форуму педагогічних інновацій, виставки педагогічних інновацій та ін.; мультимедійні презентації досвіду впровадження інновацій; фотоматеріали про роботу вчителів-новаторів; діаграми моніторингу якості загальної середньої освіти, готовності педагогів до інноваційної діяльності тощо.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ПРОДУКТ– готовність педагогів до інноваційної діяльності, реалізація на практиці концептуальної ідеї самоменеджменту інновацій педагогами.

Очікувані результати:

- сформованість позитивної мотивації та ціннісно-сміслових орієнтацій вчителя (мотиваційно-орієнтаційний компонент готовності);
- систематизація знань про педагогічні інновації (змістовий компонент);
- сформованість умінь і навичок їх практичного застосування, технологізація досвіду роботи та персоналізація нововведення (операційно-технологічний компонент);

- розвиток рефлексивного мислення, здатності педагога до інтерсуб'єктного навчання та набуття досвіду самореалізації у професійній роботі (рефлексивно-прогностичний компонент);

- розвиток професійного потенціалу (інтеграційний компонент).

Діагностичний інструментарій. Визначити рівень готовності педагогів до інноваційної діяльності можна з використанням *технології векторного аналізу* <http://www.ipro.if.ua/index.php/82-uncategorised/879-konsaltnyhnovy-i-suprovid>.

Технологічну картку доцільно рекомендувати педагогам для автomonіторингу, що передбачає самодіагностику (самоаналіз, самооцінку) рівня готовності до впровадження педагогічних технологій. Результати автomonіторингу можуть бути використані у процесі атестації педагогічних працівників.

Нами вимушено порушено наукову логіку публікації, щоб цілісно подати адаптовані матеріали наукової статті [4] до специфіки їх представлення педагогам-практикам на сайті Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти у “Віртуальній кафедрі педагога-новатора” <http://www.ipro.if.ua/index.php/2012-10-23-11-51-07>, що є складовою міжвузівського інтернет-порталу “INTERBRAMA” [5; 6]. Сподіваємося на Ваше розуміння, колеги. Підсумовуючи, розкриємо методологічний, теоретичний та технологічний концепти, що розкривають сутність концепції інтерсуб'єктного навчання дорослих, за такою логікою: від практичної апробації ідеї до її методологічної рефлексії.

ТЕХНОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ презентується технологією організації самостійної роботи слухачів (“Віртуальна кафедра педагога-новатора”), що представлена компонентами: цільове призначення, концептуальні ідеї, технологічна логіка, технологічний продукт.

ТЕОРЕТИЧНИЙ КОНЦЕПТ розкриває сутність базових понять: “*інтерсуб'єктивність*” (у філософії) тлумачиться як особлива спільність між суб'єктами пізнання; означає наявність ідентичних рис у досвіді суб'єктів взаємодії; умова взаємодії і передавання знань (або – значимості досвіду пізнання одного для іншого); “*інтерсуб'єктність навчання дорослих*” (в

андрагогії) – це спеціально організоване навчання дорослих, що передбачає інтерактивний обмін досвідом між суб'єктами навчального процесу – практиками і теоретиками, яке слугує засобом ідентифікації власного досвіду в контексті інших досвідів на основі виявлених інваріантних ознак і виступає передумовою формування індивідуальної концепції смислу професійної роботи педагога.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ КОНЦЕПТ представлено *концепцією інтерсуб'єктного навчання дорослих*, що є мислительною конструкцією андрагогічної моделі інтерсуб'єктного навчання. Вона ґрунтується на теоретико-методологічних засадах, що включають основні принципи, положення андрагогічного, аксіологічного, акмеологічного, особистісно діяльнісного та інтерсуб'єктивного підходів; базові поняття “інтерсуб'єктивність” (у філософії, психології), “інтерсуб'єктність”, “інтерсуб'єктність навчання” (у педагогії [9]), “інтерактивність”, що розкривають сутність андрагогічної моделі інтерсуб'єктного навчання у післядипломній педагогічній освіті.

Андрагогічний підхід. Обґрунтовує систему принципів навчання дорослих, що їх покладено за основу андрагогічної моделі навчання у післядипломній освіті.

Андрагогічний підхід: доросла людина намагається самостійно приймати рішення; для дорослого учня особистий досвід – найважливіше джерело отримання знань; доросла людина набагато ефективніше навчається у групах, обговорюючи проблеми, а не просто слухаючи ту чи іншу інформацію; у дорослої людини в підсвідомості завжди присутнє поняття “цілі навчання”. Вона орієнтується на завдання, що їх ставлять перед нею події реального життя; дорослі – великі прагматики. Вони зацікавлені в отриманні знань і навичок, які можна застосувати з користю.

Аксіологічний підхід. Розвиває концептуальну ідею конструювання індивідуальної концепції смислу професійної діяльності педагога.

Аксіологічний підхід: розкриває цінності як умову й результат професійної діяльності; обґрунтовує педагогічні цінності як основу професійної культури особистості, а ціннісні орієнтації – її аксіологічне ядро, що презентує не систему знань, а систему когнітивних утворень, що приймається нею в якості власного внутрішнього орієнтиру, спонукають і скеровують її діяльність; акцентує, що педагогічна свідомість вибудовує свою особистісну систему цінностей, індивідуальну концепцію смислу професійної діяльності; дає розуміння того, що у процесі діяльності об'єктивні педагогічні цінності, що існують в науці, суб'єктивуються на практиці, постають як персональні цінності особистості; пояснює, що у ході застосування нововведення персоналізується, виконує функцію ціннісної орієнтації особистості у професійній роботі.

Акмеологічний підхід. Розвиває теорію розвитку та самореалізації людини у період зрілості, зокрема, у професійній роботі.

Акмеологічний підхід: розкриває особливості особистісного і професійного розвитку людини в період зрілості; пояснює умови, фактори розкриття і реалізації творчого потенціалу в процесі професійної діяльності; розкриває умови розвитку професійного потенціалу суб'єкта діяльності; обґрунтовує шляхи самореалізації особистості у професійній діяльності; виявляє методи підвищення професійної майстерності, з'ясовує мотиви та особистісні смисли у прагненні досягти вершин досконалості.

Особистісно-діяльнісний підхід. Розвиває концептуальну ідею визнання унікальності й індивідуальної самоцінності людини як суб'єкта діяльності.

Особистісно-діяльнісний підхід: обґрунтовує особистісну орієнтацію та компетентісну спрямованість змісту і форм організації самостійної навчально-пізнавальної діяльності; розкриває сутність принципу пізнавальної активності, що полягає у здатності вчителя конструювати власну модель професійної діяльності; сприяє розумінню взаємозв'язку структури образу світу людини і її готовності до самореалізації.

Інтерсуб'єктивний підхід. Обґрунтовує ідею інтерактивного навчання дорослих через роль та значення інтерсуб'єктивної спільності суб'єктів діяльності (“тих, хто навчає” і “тих, хто навчається”), що виступає умовою і результатом самоідентифікації їх досвіду.

Ефективність процесу розвитку професійної компетентності залежить не тільки від опертя на суб'єктний досвід, скільки від рівня його самоідентифікації та синергетичної взаємодії, що передбачає узгодження з досвідом інших суб'єктів навчання. Технологічна логіка:

1. Кожен суб'єкт, рефлексуючи, у специфічній формі вибудовує свій образ світу, цей світ – досвід суб'єкта, що залежить від його пізнання.

2. Звідси, проблема взаємостосунків суб'єктів, зокрема, Я і Іншого (Я вибудовує в собі Інших, конструюючи інтерсуб'єктивну спільність – спільність суб'єктів, кожен з яких має власний образ світу у своєму досвіді).

3. Отже, Я – суб'єкт (індивідуальне) здійснює самоідентифікацію власного досвіду пізнання у контексті інших досвідів (суспільне), виявляє наявність інваріантних ознак у досвіді інших суб'єктів, усвідомлює власну самоцінність та самоцінність Іншого, що є основою суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Висновки. На нашу думку, положення про “самоідентифікацію власного досвіду пізнання у контексті інших досвідів” є методологічною засадою “порозуміння” теоретиків і практиків, що репрезентуватиме педагогіку партнерства в освіті дорослих через *інтерсуб'єктність* [1; 2; 7; 8].

Внутрішня логіка реалізації концепції інтерсуб'єктного навчання дорослих така: *від* інтерсуб'єктивного сприйняття професійної діяльності як особистісно і суспільно значущої *до* формування індивідуальної концепції смислу педагога, саморозвитку його професійної компетентності – основи професіоналізму. “Компетентність, іншими словами, – це власний педагогічний досвід. Якщо теоретичне знання – спільне для всіх, то компетентність – своєрідна, адже вона несе образ, власний почерк спеціаліста. Для традиційного знання головне – чому і як вчити. Для компетентнісного – хто вчить” [8].

У світлі цих міркувань “Віртуальна кафедра педагога-новатора” репрезентує теоретичні доробки вчених-педагогів та кращі педагогічні практики їх застосування учителями-новаторами, що їх було апробовано на обласному форумі педагогічних інновацій, Міжнародному фестивалі інновацій, який щорічно проводить Черкаський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти, тощо.

Нами розкрито один із шляхів вирішення проблеми неперервного професійного розвитку педагога у контексті практичної реалізації ідеї інформатизації освіти засобами створення єдиного інноваційного освітнього простору, а саме: інтернет-порталу [5; 6] спільного міжвузівського проекту “INTERBRAMA”.

Список використаної літератури

1. Воропаев М. В. Проблема поддержания устойчивости интересубъектных реальностей в образовательных учреждениях: дискурс повседневности / Михаил Владимирович Воропаев // Вестник Московского городского педагогического университета. – 2010. – № 2(12). – С. 8–16. – Серия “Педагогика и психология”.

2. Кузнецова И. Ю. Андрагогические условия развития субъектной позиции педагога в процессе повышения квалификации: дис. ... кандидата пед. наук : 13.00.08 / Кузнецова Ирина Юрьевна. – Кемерово, 2011. – 224 с.

3. Мариновська О. “Віртуальна кафедра педагога-новатора”: технологія організації самостійної роботи у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників / Оксана Мариновська / Науково-методичний супровід інноваційної діяльності Івано-Франківським обласним інститутом післядипломної педагогічної освіти: з досвіду роботи : [наук.-метод. зб. / наук. ред. Т. Сущенко, О. Мариновська, Р. Зуб'як]. – Івано-Франківськ : Супрун В. П., 2012. – С. 418–427.

4. Мариновська О. Я. Технологія організації самостійної роботи в системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників / Оксана Яківна

Мариновська / Вісник післядипломної освіти : зб. наук. пр. / Ун-т менеджменту освіти НАПН України ; ред. кол. : О. Л. Ануфрієва [та ін.]. – Вип. 7(20) / гол. ред. В. В. Олійник. – К. : АТОПОЛ, 2012. – Розд. “Педагогіка”. – С. 131–137.

5. Мариновська О. Я. Інноваційний освітній простір “Інтернет-Брама” / О. Я. Мариновська, І. С. Лапшина // Матер. VI Міжнар. фестивалю педагогічних інновацій / [упоряд. : Г. А. Назаренко]. – Черкаси : ЧОППО, 2014. – С. 88–95.

6. Мариновська О. Я. Інноваційний освітній простір “Інтернет-Брама” [Електронний ресурс] / О. Я. Мариновська, І. С. Лапшина // Сучасні інформаційні технології в дистанційній освіті : зб. тез доповідей III Всеукр. наук.-практ. семінару (Івано-Франківськ, 22–24 верес. 2014 р.) / відповід. за випуск : Л. М. Заміховський. – Івано-Франківськ : Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу, 2014. – С. 59–69. – Режим доступу : <http://virtkafedra.ucoz.ua/BRAMA/Obgruntuvannja.pdf>.

7. Милинис О. А. Субъектно-ориентированный подход к развитию культуры творческой самореализации студентов-педагогов в креативной образовательной деятельности [Электронный ресурс] : дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.01 / Милинис Ольга Артуровна. – Казань, 2012. – 458 с. – Режим доступа : <http://www.dissercat.com/content/subektno-orientirovannyi-podkhod-k-razvitiyu-kultury-tvorcheskoi-samorealizatsii-studentov-p>.

8. Сергеев Н. К. Природа педагогической деятельности и субъектный мир учителя [Электронный ресурс] / Н. К. Сергеев, В. В. Сериков. – Режим доступа : http://obrazovanie21.narod.ru/Files/2012-1_p004-008.pdf.

9. Уліщенко В. В. Теорія і практика інтерсуб’єктного навчання української літератури в школі : монографія / В. В. Уліщенко. – К. : В-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – 398 с.